DORMINT ENTRE LES TIC

Laura Tudón i Donat
CEIP Villar Palasí de Sagunt

1. INTRODUCCIÓ

Quan es parla de les noves tecnologies, de l'ús dels ordinadors o de les pissarres digitals (PDI), entre altres eines que proporciona l'evolució tecnològica, hi ha docents que encara no saben res d'aquestes eines. En l'època de les noves tecnologies, del món global al palmell de la mà de qualsevol individu, no es poden deixar de banda les eines digitals aplicades a l'educació, les TIC, sinó que cal incloure-les en l'entorn docent, adaptant-les-hi, alhora que el professional de l'educació i la metodologia que usa s'hi adapta també. De fet, l'alumnat està molt acostumat a usar en la seua vida quotidiana mòbils tàctils, ordinadors a casa o llibres electrònics. Per això, no podem excloure de l'educació les noves tecnologies i, sobretot, no la podem excloure de l'Educació Infantil.

Cascales Martínez (2008) explica clarament que les TIC són un recurs metodològic necessari per aconseguir els objectius d'aprenentatge en l'etapa de l'Educació Infantil. Les TIC s'han convertit en una manera diferent d'entendre el procés d'ensenyament-aprenentatge, de construir coneixement. En primer lloc, cal desenvolupar, en aquesta etapa, experiències d'ús de les TIC amb la finalitat d'aportar entorns d'aprenentatge en els quals les eines i objectes de la nova societat de la informació estiguen presents. En segon lloc, és necessari generar competències i estratègies de coneixement i domini de les TIC en l'etapa de l'Educació Infantil, començant per l'alfabetització digital, amb la resta de processos d'adquisició de les tècniques instrumentals. En aquest sentit, els blogs, les *webQuest*, els contes interactius, els jocs multimèdia en *JavaClic*, els vídeos, la *webcam*, la fotografia, la pissarra interactiva digital, etc. són recursos per dur a terme aquests objectius. Utilitzar les TIC en Educació Infantil és una forma diferent de viure experiències noves i motivadores per a l'alumnat.

La nostra experiència amb les TIC comença en els estudis de magisteri a la Universitat Jaume I de Castelló i continua en la nostra tasca

diària a les classes d'Educació Infantil. En aquest article provarem d'explicar la nostra experiència amb les TIC, com a professional en l'Educació Infantil, a través de dos eines el blog *El Racó de l'Infant*⁶³ i la pissarra digital interactiva (PDI). Hem desenvolupat aquesta tasca en les tres aules de 5 anys de CEIP Villar Palasí (Sagunt). Dues d'aquestes aules tenen com a llengua vehicular el valencià i una, el castellà. En aquesta darrera aula s'ha treballat amb tot l'alumnat; en l'aula de valencià, en canvi, només amb l'alumnat que anava més endarrerit en l'adquisició de la lectoescriptura.

2. PARLEM DE BLOGS I INTERNET: *EL RACÓ DE L'INFANT*, UNA FONT D'INSPIRACIÓ

Compartir a la xarxa cada vegada és més fàcil i més comú entre els docent d'avui en dia. La majoria dels docents utilitzem els blogs personals i professionals per tal de donar a conèixer tot allò que pot resultar interessant als docents i per compatir aquelles tasques que realitzem a l'escola i que altres també poden realitzar. Hi ha blogs ben interessants

Farem un breu resum d'alguns dels blogs més importants actualment per a la tasca docent, sobretot, en Educació Infantil:

- a) *Idees Magistrals*⁶⁴. Blog d'Estrella Villar, mestra d'Educació Infantil i Primària, amb la finalitat de difondre per la xarxa l'aportació TIC de mestres d'Infantil i Primària.
- b) *Mi mundo sabe a Naranja*⁶⁵. El blog de Vanessa Sanchez ofereix recursos, idees i activitats relacionades amb l'Educació Infantil.
- c) *Educació i les TIC*⁶⁶. El blog de Joel Artigas, ofereix recursos, eines, estratègies d'aprenentatge TIC, a fi que totes aquelles persones relacionades o interessades en l'àmbit educatiu se'n puguin beneficiar.

⁶³ Podeu consultar-lo a <<http://elracodelinfant.blogspot.com.es/>>. Aquest blog és 2n premi del VII *Premio Espiral Edublogs* 2013.

⁶⁴ Es pot consultar a: <<http://ideesmagistrals.blogspot.com.es/>>.

⁶⁵ El podeu consultar a: <<http://www.mimundosabeanaranja.com/>>.

⁶⁶ Consulteu-lo a: <<http://www.educacioilestic.cat/>>.

- d) *Es Racó des PT*⁶⁷. El blog d'Eduard Connolly ens ofereix recursos, recomanacions, articles, materials descarregables, enllaços, idees, propostes, notícies, relacionades amb la feina de pedagogia terapèutica. També, hi ha materials aprofitables per a tutors i educadors en general, d'atenció a la diversitat i d'educació especial. Té un apartat ben interessant amb recursos TIC sobre la matèria.
- e) *Educa con TIC*⁶⁸. És un blog educatiu coordinat per Anibal de la Torre, l'objectiu del qual és oferir al professorat experiències de referència en l'ús de les TIC, per a tots els nivells educatius.

Aquests blogs són útils per la gran quantitat d'informació i experiències ben estructurades que ofereixen. Precisament, perquè és fonamental compartir la feina diària a l'aula amb els docents hem encetat el projecte de blog *El Racó de l'Infant*.

Figura 1: El blog El Racó de l'Infant

El Racó de l'Infant és un petit bloc personal i professional de recursos i activitats per a docents d'Educació Infantil. Aquest blog va nèixer

⁶⁷ Consulteu-lo a: <<http://pedagogoterapeuta.blogspot.com.es/>>.

⁶⁸ Es pot consultar a: <<http://www.educacontic.es/ca>>.

perquè teníem ganes d'explorar què ens oferia el món d'Internet. Volíem continuar formant-nos, ara, amb autoformació. Però, estructurar un blog no és una tasca fàcil, ja que la informació ha d'estar organitzada d'una manera senzilla perquè siga fàcil i profitosa per a l'Internauta. L'organització del bloc està pensada per què l'usuari trobe allò que busca, en forma de núvol d'etiquetes. De fet, les etiquetes ens porten a allò que volem trobar⁶⁹, i fan d'aquest recurs un índex de continguts per mitjà del qual queda reflectida l'activitat diària de l'aula, així com els diferents aspectes interdisciplinars que s'hi donen i que poder ser emprats tant per els docents com per les famílies.

3. PROPOSTES DE TREBALL PER A LA PDI AMB ALUMNES DE CINC ANYS

El món dels blogs en Educació Infantil ens permet, com hem vist, organitzar, estructurar i compartir la faena diària a l'aula. Tanmateix, la tasca de creació i actualització del blog és exclusiva de la mestra. Un pas més enllà en la integració real de les TIC a l'aula ha estat per a nosaltres la introducció de la pissarra digital interactiva a l'escola.

Les PDI ens aporten molt més recursos, que no pas l'ordinador d'aula, per treballar amb els infants. Hi ha encara professorat reticent a l'ús d'aquest suport. Les causes són múltiples, però, la manca de formació és, de bon tros, la més important. Com diu Ribes (2003: 21)

El professorat no és, en la seua majoria, contrari a aquestes tendències actuals. Al contrari, està demanant a crits formació adequada a les seues necessitats i recursos tècnics per als centres. La formació ha de donar seguretat i la seguretat exigeix coneixement. Si volem que el professorat opte per uns recursos que hom creu que són molt adequats per a la seua tasca docent, els haurem d'oferir una formació inicial sòlida que considere la diversitat de recursos que hi ha en les noves tecnologies i, en concret, aquells que poden ser útils per a l'aprenentatge de llengües. Alhora, la seguretat també exigeix un elevat grau de qualitat i una línia de continuïtat en la formació a través de seminaris d'actualització tecnològica.

⁶⁹ Les etiquetes són el punt de partida del blog. Allà hi ha, per ordre alfabètic, més d'una cinquantena de possibilitats, atenent tant a continguts curriculars (abecedaris, dibuixos, dites) a aspectes educatius (hiperactivitat, English, Informàtica, TIC, Webs) o les pròpies activitats de l'aula (cançons, poemes, receptes de cuina, etc.).

En aquest fet, la universitat juga un paper molt important. Cal introduir l'ús de la PDI ja a les aules on s'ensenya als mestres futurs, si no, la incorporació real a les aules d'aquest recurs serà complexa.

Introduir la PDI a una aula d'infantil no és una tasca senzilla. De primer, hem d'ensenyar els xiquets i xiquetes a usar-la, amb paciència i tranquil·litat, perquè no se senten aclaparats quan alguna cosa no funciona bé. En segon lloc, cal tenir clars els objectius que volen treballar amb la PDI. Els tres objectius per a la nostra aula d'infantil són:

- a) Ensenyar-los a llegir i a escriure
- b) Ensenyar-los el món dels experiments
- c) Ensenyar-los a expressar els seus sentiments

Per a nosaltres, la PDI aporta a aquests tres objectius –que, també, poden treballar-se sense TIC– l'acostament al món digital dels xiquets i xiquetes i, també, un augment de la motivació en l'aprenentatge, ja que l'alumnat està en contacte amb el seu món més proper. La PDI és un món de recursos, però cal triar bé; la tria depèn, doncs, dels objectius. En el nostre cas hem usat recursos que ens han permès organitzar tres projectes:

- a) «Lectoescritura digital».
- b) «Experiments a la PDI».
- c) «Sentimento: Descubrim el sentiments digitals»

3.1 LECTOESCRITURA DIGITAL

Com és ben sabut, aprendre a escriure i a llegir són dos processos complexos, en els quals s'han de tenir en compte factors ben diversos. Les paraules següents resumeixen força bé el que actualment s'entén pel procés d'escriure i llegir:

Aprendre a escriure suposa apropiar-se un sistema de formes gràfiques i, alhora, dels llenguatge escrit (comprèn tant la lectura com l'escriptura). Per tant, les situacions d'escriptura són aquelles que permeten al nen/a posar en acció les seves pròpies contextualitzacions i sabers previs a prop de l'escriptura, i confrontar-la amb els altres (DOMÍNGUEZ & BARRIO: 1997).

[...] **llegir** és força més que saber reconèixer cadascuna de les paraules que componen el text: llegir és, bàsicament, saber comprendre, i sobretot saber interpretar. Per tant estem parlant d'un procés complex que va més enllà d'un acte de descodificació de la combinació de lletres i paraules [...] (MENDOZA: 1998).

Què aporta de novetat la lectoescriptura digital al procés d'aprenentatge de llegir i escriure? Segons la nostra experiència, per a xiquets i xiquetes de cinc anys la lectoescriptura digital té molts avantatges, que atenen més realment a la complexitat d'aquest procés. En primer lloc, la lectura i l'escriptura deixa de tenir, només, estructura seqüencial; la PDI ens ofereix la possibilitat de combinar textos amb imatge, so digitalitzat, etc. En segon lloc, permet multiplicar la varietat de lletra, mida, fonts, longitud de les línies del text, ajustament d'àudio, vídeos, etc. En tercer lloc, permet treballar amb metodologies diverses, sobretot, incentiva l'aprenentatge col·laboratiu. Aquestes tres raons no són poca cosa: ajuden l'alumnat a desenvolupar habilitats associades a la lectura i a l'escriptura en el món tecnològic en què ja viuen. Per exemple, aprendre a manipular elements gràfics multimèdia els ensenya a moure, amagar, modificar, etc. En quart lloc, la PDI facilita l'accés a la lectura a alumnat amb discapacitats (motores, visuals, de parla). Finalment, no és un secret que la PDI capta l'atenció dels xiquets i xiquetes: és un element molt motivador.

A la fi, amb la PDI podem assolir exitosament les competències bàsiques següents:

a) Comunicació lingüística. Llegir i escriure, exposició oral, explicar, descriure, expressar les idees, adaptar la comunicació al context, escoltar, diàleg i debat, argumentar, considerar altres punts de vista, etc.

b) Tractament de la informació i món digital

- Usar Internet per adquirir coneixements i resoldre problemes: buscar, seleccionar, valorar (reflexió i crítica), recopilar, organitzar, relacionar i processar informació amb TIC.
- Usar els codis expressius dels nous llenguatges (multimèdia, hipertext...): presentacions, simulacions, mons virtuals, gràfics 3D, etc.
- Usar de les noves possibilitats comunicatives: publicació i missatges per Internet i mòbils, videoconferència, xarxes socials, activitats amb

respecte a les normes i responsabilitat: gestions, estudis, treball en grup.

El programari utilitzat en les classes és Smart Board. Les tasques que hem realitzat amb el nostre alumnat amb la PDI han estat dissenyades per nosaltres mateixos a partir d'aquest programari. Són les següents:

- a) Funcionament de la PDI. S'ensinistra en la digitalització, ja que, ara, el seu dit és el llapis.
- b) Treball de la formació de síl·labes. Activitat dissenyada perquè unisquen consonants i vocals i formen síl·labes. Posteriorment, s'elaboren paraules mitjançant l'arrossegament de les lletres.

Figura 2: Exemple d'activitat de formació de síl·labes

Figura 3: Alumnat treballant en l'activitat de formació de síl·labes

c) Discriminació visual de les imatges. Se'ls ofereixen un conjunt d'imatges, una de les quals no té a veure amb la resta. Els xiquets i xiquetes agafen la goma d'esborrar i l'eliminen del conjunt. És a dir: hi ha un gos, un gat, un tigre i un ocell; els tres primers són mamífers i l'altre és una au, per tant, els xiquets hauran d'esborrar l'au.

d) Escriptura espontània. A partir d'un dibuix l'alumnat escriu allò que veu sense cap tipus d'ajuda.

Figura 4: Alumnat treballant en l'activitat d'escriptura espontània

Com hem indicat en la introducció, la pissarra digital serveix, també, per a reforçar aquells alumnes que van una mica endarrerits en el desenvolupament lector i escriptor. Hem usat la pissarra digital amb l'alumnat de les classes de valencià que tenia un ritme més lent. Hem llegit llibres gegants, hem pronunciat i gravat el que hem llegit, etc.

3.2 TREBALLEM ELS EXPERIMENTS A TRAVÉS DE LA PISSARRA DIGITAL

Amb el projecte «Experiments» treballem l'àrea de la descoberta de l'entorn. Els xiquets i xiquetes aprenen coses del seu voltat, i hi experimenten. En aquest curs hem afegit l'ús de la PDI per a desenvolupar els experiments.

Figura 5: Exemple de treball en el projecte «Experiments».

La PDI ens permet:

- Contar el conte associat a cada experiment, d'una manera «màgica» (com diuen els xiquets i xiquetes) i col·laborativa: dibuixant, pintant entre tots.
- L'alumnat conta el conte amb el personatges, i juga a inventar-se històries. Interactua amb els personatges del conte perquè pot moure'ls per la pantalla.
- Treballem l'escriptura dels materials necessaris per a l'elaboració de l'experiment.
- Busquem informació sobre l'experiment a Internet i, també, els materials per a dur-lo a terme.
- Veiem l'experiment en vídeo d'Internet a través de la PDI.

Figura 6: Alumna treballant en el projecte «Experiments».

3.3 SENTIMENT O «DESCOBRIM ELS SENTIMENTS DIGITALS».

Treballar els sentiments sol ser molt fàcil amb els alumnes, ja que els xiquets i xiquetes expressen molt bé els sentiments. Però, com podem treballar els sentiments digitalment? Què sentiran els xiquets i xiquetes quan es troben davant d'aquesta pissarra blanca? De quina manera podrem expressar sentiments amb la PDI?

Hi ha diverses activitats que es poden treballar per «Descobrir els sentiments digitals»:

a) Pintem el que sentim. Aquesta activitat es desenvolupa amb música alegre i amb música trista que sonarà en certs moments, els xiquets i xiquetes un per un aniran dibuixant en la pissarra digital allò que senten en escoltar la música. Una gran experiència que ens va sorprendre.

Figura 7: Alumne treballant en l'activitat «Pintem el que sentim».

b) Canvia de cara. Serveix per a parlar dels sentiments a partir de l'elaboració de cares.

Figura 7: Exemples de l'activitat «Canvia de cara»

(<<http://www.edu365.cat/primaria/muds/catala/sati/anica1.swf>>)

(<<http://www.blogcdn.com/www.joystiq.com/media/2006/10/mii-v3.swf>>)

4. CONCLUSIÓ

Amb un any de treball amb la pissarra digital, t'adones que no sols és una pantalla gegant, que substitueix la pissarra tradicional. És una eina que permet crear, imaginar, inventar, compartir i aprendre. Ja no hi ha al davant un full de paper, sinó quelcom més directe, un full digital, en què els seus dits i mans pinten i escriuen, on el seua aprenentatge es transforma en un aventura digital de noves experiències i creacions. Com diu Malaguzzi (2005), hem de donar als infants nous llenguatges a través dels quals desenvolupar-se: no en podem utilitzar sols un. Hem de deixar que els xiquets i xiquetes utilitzen els 100 llenguatges que posseeixen; l'era digital està entre nosaltres i hem de caminar al seu costat, ensenyar i aprendre amb ella. Us apunteu al treball 2.0?

5. BIBLIOGRAFIA

- AGUADED, JOSÉ IGNACIO & JULIO CABERO, JULIO (2002): EDUCAR EN RED. INTERNET COMO RECURSOS PARA LA EDUCACIÓN, MÁLAGA, EDICIONES ALJIBE.
- ALONSO, C. ET AL (2009): LA PIZARRA DIGITAL. INTERACTIVIDAD EN EL AULA, MADRID, ED. CULTIVALIBROS.
- BARTOLOMÉ, A.R. (2000): *Nuevas tecnologías en el aula. Guía de supervivencia*, Barcelona, Graó.
- BARTOLOMÉ, A.R. (2002): *Las tecnologías de la información y de la comunicación en la escuela*, Barcelona, Graó.
- CASCALES MARTÍNEZ, A. (2008): «Algo más que TIC para educación infantil», comunicació en el *Congreso Nacional Internet en el Aula*, 27 de juny de 2008, Madrid. [En línia. Presentació: <<http://es.slideshare.net/Internetenelaula/algo-ms-que-tic-para-educacin-infantil-presentation>>. Conferència: http://mediateca.educa.madrid.org/reproducir.php?id_video=kr65vxc6hfbrl1rc>. Data de consulta: agost de 2013].
- DOMÍNGUEZ CHILLÓN, G. & J. L. BARRIO VALENCIA (1997): *Los primeros pasos hacia el lenguaje escrito. Una mirada al aula*, Madrid, La Muralla.
- GALLEGU, D. I N. GATICA (2010): LA PIZARRA DIGITAL. UNA VENTANA AL MUNDO DESDE LAS AULAS, MADRID, ED. MAD, EDUFORMA.
- LLAULLIPOMA, J. A. (2012): *TICs aplicadas a la educación: una mirada a la escuela del siglo XXI* [En línia: <http://www.bubok.es/libros/6155/TICs-aplicadas-a-la-Educacion--Una-mirada-a-la-escuela-del-siglo-XXI>. Data de consulta: 10/12/2012].
- MALAGUZZI, Loris (2005): *Els cent llenguatges dels infants / Los cien lenguajes de la infancia*, Barcelona, Associació de Mestres Rosa Sensat.
- MENDOZA, A. (1998): «El proceso de la recepción lectora», dins MENDOZA, A. (coord.): *Conceptos clave en didáctica de la lengua y la literatura*, Barcelona, SEDLL-ICE. Universitat de Barcelona - Hòrsori, p. 169-190.

RIBES, J. L. (2003): «Conjuguem llengua i escola amb les noves tecnologies», dins MARTINES, Vicent et al. (coord): *Llengua, societat i ensenyament. Volum III*, Alacant, IIFV, p. 5-25. [En línia: <<http://publicaciones.ua.es/filespubli/pdf/LD846080017292215.pdf>>. Data de consulta: 10/12/2012].

TEIXIDÓ, Martí (1993): *Educació i comunicació*, Barcelona: CEAC.